

Asia: VN/25665/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 3 §:n ja hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 5 ja 25 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomiot koskien kansalaisneuvontaa:

Esityksessä ehdotetaan Digi- ja väestötietoviraston tehtäviin kuuluvan yleisen kansalaisneuvontapalvelun lakkauttamista.

Kelan näkemyksen mukaan muutoksella saattaa olla vaikutusta Kelaan. Digi- ja väestötietoviraston Suomi.fi-palvelujen kuten Suomi.fi-tunnistuksen ja -valtuuksien osalta Digi- ja väestötietoviraston antamalla neuvonnalla on esim. Kanta-palvelujen kannalta merkittävä rooli. Kanta-palveluiden kannalta on tärkeää, että Digi- ja väestötietovirasto kiinnittää neuvontaan jatkossakin riittävät voimavarat.

2. Huomiot koskien palveluväylän käyttövelvollisuuden poistamista:

Esityksen mukaan hallinnon yhteisiin sähköisen asioinnin tukipalveluihin lukeutuvan kansallisen palveluväylän käyttövelvollisuus poistettaisiin niiltä viranomaisilta, joita käyttövelvollisuus voimassa olevan lain mukaan koskee. Viranomaisilla olisi jatkossakin oikeus palveluväylän käyttöön.

Kela painottaa, ettei muutos saisi johtaa palveluväylän ylläpidon ja palvelukyvyn heikkenemiseen niiden viranomaisten osalta, jotka käyttävät tätä tukipalvelua ja ovat rakentaneet tarvittavat integraatiot muiden viranomaisten järjestelmiin. Yhden keskeisen käyttäjän poistuminen saattaa vaikuttaa laajasti muihin käyttäjiin. Esityksessä ei ole riittävästi arvioitu, miten esim. Suomi.fi-tunnistus- ja -valtuuspalveluiden käytön rapautuminen vaikuttaa kansallisen digitalisaation ja yhtenäisten palvelupolkujen edistämiseen. Kela huomauttaa, että poistamisen perusteluissa on ristiriita. Perusteluissa esitetään, että yhteisistä ratkaisuista saadaan täysi hyöty vain riittävän

monen toimijan ollessa mukana mutta toisaalta halutaan kuitenkin purkaa käyttövelvoite eli yhteisen ratkaisun tuoma hyöty.

Kela huomauttaa myös, että käyttövelvoitteen päättymisen ja maksullisuuden johdosta tulee käyttöön rinnakkaisia tunnistautumisen ja puolesta asioinnin menetelmiä. Tämä vaikeuttaa tai estää kokonaan käyttäjien siirtymisen kertatunnistautumisella palveluiden välillä. Tätä ei ole huomioitu esityksen vaikutusarvioinnissa. Lisäksi erilaiset ratkaisut vaikeuttavat tavallisen käyttäjän arkea, jos pitää osata yhä enemmän erilaisia menetelmiä. Käyttäjällä ei lisäksi ole tietoa, onko ratkaisussa huolehdittu riittävästi tietoturvasta.

Muutoksella voi olla vaikutusta Kelaan, mikäli ajan myötä palveluväylän tukipalveluiden käyttäjien määrä vähenee niin merkittävästi, että palveluita ei enää kehitetä tai ylläpidetä tarpeiden mukaisesti. Esityksessä ei ole tuotu esille, miten tämä kehityskulku vältetään.

3. Huomiot eräiden tukipalveluiden maksullisuutta koskevan sääntelyn muuttamisen suhteen:

Esityksessä ehdotetaan, että Digi- ja väestötietoviraston luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun (Suomi.fi-tunnistus) ja asiointivaltuuspalvelun käytöstä alettaisiin periä maksua yksityisiltä organisaatioilta sekä sellaisilta julkista hallintotehtävää hoitavilta yksityisiltä ja julkisoikeudellisilta yhteisöiltä, joiden toimintaa ei merkittävässä määrin rahoiteta valtion varoista. Ehdotukseen sisältyy kuitenkin mahdollisuus jättää maksu perimättä eräiltä viranomaisilta, valtioelimiltä ja julkista hallintotehtävää hoitavilta tahoilta luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun ja asiointivaltuuspalvelun käytöstä. Nämä organisaatiot määriteltäisiin valtiovarainministeriön asetuksessa.

Kela on hyödyntänyt Digi- ja väestötietoviraston palvelua, joten muutoksella voi olla vaikutusta Kelan toimintaan, jos sen asemaa ei huomioida asetuksessa. Asetusluonnosta ei oltu liitetty lausuntopyyntöön. Koska Kelan toiminta on osa julkista hallintoa ja sen toimintaa rahoitetaan julkisin varoin, tulee maksuttomuus koskea Kelan palveluihin tunnistautumista. Kela katsoo siten, että nykytilanne tulee säilyttää ja Kelan tulee olla jatkossakin vapautettu maksusta.

Valli-Lintu Auli
kela